

ความไม่สมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมือง ต่อระบอบประชาธิปไตยไทย

The Imbalance of Economic and Political Structure towards Democracy of Thailand

ไพจิตร วังศ์พานิชอักษร*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์โครงสร้างทางการเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ไม่มีความสมดุลกันและส่งผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน (2) ศึกษาว่าการที่จะแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงนั้น ต้องแก้ที่โครงสร้างทั้งสองเสียก่อน (3) ศึกษาว่าการแก้ปัญหของความไม่สมดุลในโครงสร้างทั้งสอง อาจจะต้องใช้ระยะเวลายาวนาน อย่างเช่น ที่เกิดในอังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น และ (4) มุ่งหมายให้ผลการวิจัยนี้เป็นการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่ต้องการประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่คนไทยทุกคนยอมรับ ต้องรีบแก้โครงสร้างทั้งสอง หรือปฏิรูปเปลี่ยนแปลง

ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นสถาบันการเมืองของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นรัฐสภา พรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง กลายเป็นสิ่งที่ขาดความชอบธรรมไป โดยเฉพาะได้เกี่ยวพันกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่มีการพัฒนาอย่างขาดความสมดุล ทำให้ภาคเมืองกับภาคชนบทมีความแตกต่างกัน ทั้งภาคชนบทมีประชาชนมากกว่าแต่ไม่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล ภาคเมืองหรือกรุงเทพฯ มีประชาชนน้อยกว่ากลับมีอิทธิพลต่อรัฐบาลอย่างมากมาย ดังทฤษฎี

* หัวหน้าสาขาวิชา การเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

สองนคราประชาธิปไตยได้อธิบายมาแล้ว นอกจากนี้ ผลการศึกษา ยังชี้ให้เห็นว่า ความไม่สมดุลของระบบการเมืองอันเกิดจาก กลุ่มทหาร-ข้าราชการที่เป็นกลุ่มเดียวที่มีอิทธิพลมาตลอด ยังถูกซ้ำเติมด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ยิ่งทำให้ระบบการเมืองขาดความสมดุลมากยิ่งขึ้น เช่น ระบบการเลือกตั้ง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนคนไทยในแต่ละภาคแตกต่างกันไป ระบบรัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่ตัวแทนปวงชน พรรคการเมืองขาดความเป็นสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง เป็นต้น

คำสำคัญ: ความไม่สมดุล โครงสร้างเศรษฐกิจ โครงสร้างการเมือง ระบอบประชาธิปไตยไทย

Abstract

The objective of the research entitled “The Imbalance of Economic and Political Structures towards the Democratic System of Thailand” are to study (1) the imbalance of economic and political structures that effect the present democratic system of Thailand, (2) the resolution of both economic and political structures, (3) the resolution of both structures might be prolonged as occurred in England and France etc., and (4) to encourage every part of Thailand that needs democracy as really acceptable from the Thai people, otherwise both structures must be resolved or else absolutely reformed. The research findings revealed that political institution in the democratic system such as parliament, political parties or even election system lacks righteousness particularly concerning to economic structure that has been developed without its balance. The imbalance of political structure absolutely differentiates the urban and the rural that the rural area has more populations than the urban area but it does not have power over the government. In the contrary, the urban area or Bangkok has fewer populations than the rural area but it is the most powerful over the government as explained in “The Two Nakara Democratic Theory” Furthermore, the study results also indicated that the imbalance of political system resulting from the military and the civil servants, together with economic structure, gives rise to more imbalance such as election system, election behavior of the Thai people in each region and so on

Keywords: imbalance, economic structure, political structure, democracy of Thailand

บทนำ

เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553 การปะทะกันของรัฐบาลกับกลุ่มคนเสื้อแดง รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากคนในเมืองส่วนใหญ่ และกลุ่มข้าราชการ-ทหาร เท่านั้นแต่สามารถอยู่รอดมาได้ถึงปัจจุบัน เราสามารถนำ ทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย มาอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้ แต่สิ่งที่อยู่เบื้องหลังของปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น มาจากปัญหาทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจและโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่มีความสมดุลกันเลย

ตัวอย่างความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาคเกษตรไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐ แต่ภาคอุตสาหกรรมกลับได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ ความไม่สมดุลการเมืองประชาชนภาคชนบทจะสนับสนุนตัวบุคคลที่ให้การสนับสนุนอุปถัมภ์แก่ตน แต่คนในเมืองกลับสนับสนุนพรรคการเมือง

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าตราบใดที่โครงสร้างทั้งสองยังเป็นในลักษณะเช่นนี้ ระบอบประชาธิปไตยของไทยก็ยังมีปัญหาเช่นนี้ตลอดมา ทางออกก็คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งสองให้เกิดความสมดุล

ทั้งหมดนั้นเป็นเนื้อหาที่ได้เขียนไปก่อนหน้านี้แล้ว แต่หลังจากการเลือกตั้งครั้งที่ 23 ของประเทศไทย ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงการเมืองประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง พรรคประชาธิปัตย์และกลุ่มอำนาจเก่าได้หมดอำนาจลงพร้อมกับการยอมรับผลการเลือกตั้งที่ประชาชนได้เลือกพรรคเพื่อไทยในระบบบัญชีรายชื่อ ประชาชนคนไทยได้ลงคะแนนเสียงให้พรรคเพื่อไทยเกือบ 16 ล้านคะแนนเสียง มีคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสภา คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 265 คน จากจำนวน 500 คน

นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทยและเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 28 ของประเทศไทย แต่เมื่อเราได้พิจารณาจากผลการเลือกตั้งจากภาพรวมนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นภาพแห่งความขัดแย้ง เช่น ภาคใต้เลือกพรรคประชาธิปัตย์ ภาคเหนือและอีสาน เลือกพรรคเพื่อไทย กรุงเทพฯเลือกพรรคประชาธิปัตย์มากกว่าพรรคเพื่อไทย

การเมืองนับตั้งแต่ในยุคของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่ประชาชนภาคชนบทให้ความสำคัญอย่างมาก จนถึงในยุคแห่งความวุ่นวายและได้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 จนกระทั่งปัจจุบันการเมืองไทยเข้าสู่ภาวะปกติตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย แต่ทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงนั้นเป็นเพียงผลลัพธ์หรือเป็นผลที่มีเหตุมาจากความไม่ปกติในโครงสร้างของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่มีความแตกต่างทั้งทางปริมาณ คุณภาพ ในเชิงของประชากร การศึกษา รายได้ โอกาส เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ว่าการเมืองจะเปลี่ยนไปอย่างไร มีการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีกี่คนก็ตาม ผู้วิจัยได้เขียนเพิ่มเนื้อหาภายหลังการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554 ก็ตาม แต่ปัญหาระบอบ

ประชาธิปไตยไทยก็ยังคงประสบปัญหาเหมือนเดิม เห็นได้จากภาพรวมของผลการเลือกตั้งล่าสุด ซึ่งเหตุก็คือปัญหาทางโครงสร้างการเมืองและโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงโครงสร้างทางการเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ไม่มีความสมดุลกันและส่งผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน
2. การที่จะแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงนั้น ต้องแก้ที่โครงสร้างทั้งสองเสียก่อน
3. การแก้ปัญหของความไม่สมดุลในโครงสร้างทั้งสอง อาจจะต้องใช้ระยะเวลายาวนาน อย่างเช่น ที่เกิดในอังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น
4. เป็นการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่ต้องการประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่คนไทยทุกคนยอมรับ ต้องรีบแก้โครงสร้างทั้งสอง หรือปฏิรูปเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นวิเคราะห์ข้อมูลจากประวัติศาสตร์และการเมืองการปกครองไทย รวมถึงประวัติศาสตร์จากยุโรปตะวันตกเป็นการศึกษาแบบภาพรวม โดยใช้หลักการหาเหตุผล หรือหลักตรรกวิทยาในเชิงนิรนัย โดยมีกรอบทฤษฎีและแนวความคิด เป็นกรอบในการวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทรวบรวมเอกสารต่างๆ ทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาการเมืองการปกครอง ในทางรัฐศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือ และประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและยุโรป
2. ได้สรุปจากองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้สะสมมา
3. ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกแยะให้เป็นระเบียบ หาความสัมพันธ์กัน
4. และยังได้ใช้ทฤษฎี แนวความคิด การหาเหตุผลเชิงตรรกะต่างๆ เข้ามาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้

ผลการวิจัย

1. ปัญหาระบอบประชาธิปไตยไทย เห็นได้จากวงจรอุบาทว์การเมืองไทยที่จบลงด้วยการทำรัฐประหาร ของกลุ่มทหาร-ข้าราชการ ที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือสถาบันเดียวที่มีความเข้มแข็งมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ในสังคมไทยในช่วงเวลานั้น อันเป็นผลมาจากการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นกระบวนการในการสร้างความทันสมัย

2. กระบวนการสร้างความทันสมัยได้มีการนำความคิดของทางตะวันตก โดยเฉพาะความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญ การมีรัฐสภา อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กลุ่มทหาร-ข้าราชการเป็นกลุ่มเดียวที่มีความเข้มแข็งและได้รับอิทธิพลจากความทันสมัย ได้รวมตัวกันทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

3. นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะการนำเข้าจากประเทศตะวันตก ประสบปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองมาตลอด กลุ่มทหาร-ข้าราชการ จะอ้างอยู่ตลอดเวลาว่า รัฐบาล พรรคการเมือง ที่มาจากการเลือกตั้งไม่มีความชอบธรรม ไร้ประสิทธิภาพ ในการทำงานบริหารประเทศชาติ มีการทุจริต คอร์รัปชัน ซื่อเล่ห์เข้าสู่สภาประชาชนคนไทยก็ไม่พร้อมไม่มีความรู้ ยอมขายสิทธิตัวเองเพื่อเงินไม่กี่ร้อยบาท

4. สิ่งที่ค้นพบที่อยู่เบื้องหลังของความไร้เสถียรภาพในระบอบประชาธิปไตยมาตลอด และมีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ

4.1 การที่กลุ่มทหาร-ข้าราชการ เป็นกลุ่มแรกที่มีความเข้มแข็งมาตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน และได้โอนกับสถาบันกษัตริย์มาตลอด ทำให้ดูมีความชอบธรรม ขณะเดียวกันกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ เช่น กลุ่มธุรกิจ กลุ่มการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมือง เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นภายหลัง ความเป็นสถาบันจึงสู้ไม่ได้

4.2 ความเป็นสถาบันการเมืองของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นรัฐสภา พรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง กลายเป็นสิ่งที่ขาดความชอบธรรมไป โดยเฉพาะได้เกี่ยวพันกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่มีการพัฒนาอย่างขาดความสมดุล ทำให้ภาคเมืองกับภาคชนบทมีความแตกต่างกัน ทั้งภาคชนบทมีประชาชนมากกว่าแต่ไม่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล ภาคเมืองหรือกรุงเทพฯมีประชาชนน้อยกว่ากลับมีอิทธิพลต่อรัฐบาลอย่างมากมาย ดังทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยได้อธิบายมาแล้ว

4.3 ความไม่สมดุลของระบบการเมืองอันเกิดจาก กลุ่มทหาร-ข้าราชการ ที่เป็นกลุ่มเดียวที่มีอิทธิพลมาตลอด ยังถูกซ้ำเติมด้วยโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ยิ่งทำให้ระบบการเมืองขาดความสมดุลมากยิ่งขึ้น เช่น ระบบการเลือกตั้ง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนคนไทยในแต่ละภาคแตกต่างกันไป ระบบรัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่ตัวแทนปวงชน พรรคการเมืองขาดความเป็นสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง เป็นต้น

5. ระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส หรือสหรัฐอเมริกา ประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ มีความเป็นเหตุผลที่สูง ประชาชนทุกคนทุกกลุ่ม ยอมรับใน ระบอบการปกครองคือประชาธิปไตย แต่ความมีเหตุผลการยอมรับในระบอบการปกครอง ปัจจัยต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ ระบบการเมือง ได้รับการพัฒนาปรับปรุงเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นศตวรรษ หรือจากรุ่นสู่รุ่น จนเกิดความมั่นคงอย่างที่เราเห็นทุกวันนี้

6. ในกรณีของไทยก็เช่นกัน เราเพิ่มมีระบอบประชาธิปไตยมาเพียง 80 ปี เท่านั้น เราจะไปถึงจุดที่เราต้องการอย่างเช่นในชาติตะวันตก เราจะต้องใช้ความอดทน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาถึงความไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจและระบบการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเพื่อการบรรลุเป้าหมายความมั่นคงระบอบประชาธิปไตย

ประเทศไทยได้ใช้รูปแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งต้องอาศัยพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง และต้องพัฒนาระบบรัฐสภาที่ยาวนาน จนได้รับการยอมรับจากประชาชน อังกฤษเป็นแม่แบบระบบนี้ได้พัฒนาแบบวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน แต่กรณีไทยได้นำมาใช้เลยและไม่มีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งมีแต่กลุ่มทหาร-ข้าราชการ ที่มีการพัฒนามาตลอด

ระบบรัฐสภาจะต้องเสียส่วนใหญ่ในสภา หรืออาศัยจำนวนมือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการยกมือให้กฎหมายผ่าน หรือการสนับสนุนรัฐบาล รัฐบาลต้องมาจากรัฐสภาเท่านั้น เรามีปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือไม่สมดุลทางโครงสร้างเศรษฐกิจ ส่งผลถึงความไม่สมดุลในระบบการเมือง จึงทำให้มีแต่ปัญหาที่หนักมากยิ่งขึ้น

เราอาจแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนรูปแบบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยมี 3 รูปแบบที่สำคัญ เราควรที่จะคิดค้นรูปแบบประชาธิปไตยแบบที่ 4 ขึ้นมาใหม่ ภายใต้มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะเลือกประมุขฝ่ายบริหารโดยตรงคือเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง อย่างเช่นการเลือกผู้ว่ากรุงเทพฯ

บรรณานุกรม

- ลิขิต ธีรเวคิน. (2536). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โชคชัย สุทธาเวช. (2551). **การแก้ไขวิกฤตการเมืองและประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน**. กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. **ประเทศไทยในภาวะเสี่ยง “ดร.สุวิทย์” ชี้ทางรอดต้องเร่งปรับสมดุล: หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ**. 11 มิถุนายน 2553.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2536). **มือบมือถือ ชนชั้นกลาง และนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- Almond, A. & Powell, G.B. (1966). **Comparative Politics: A Development Approach**. Boston: Little Brown and Co.,
- Huntington, Samuel P. (1971). **“The Change to Change: Modernization, Development, and Politics”** Journal of Comparative Politics, pp.83-322.
- Easton, David. (1965). **A Framework for Political Analysis**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.,
- Almond, A. & Verba, S. (1973). **The Civic Culture**, Boston: Little Brown and Co.
- Huntington, Samul P. (1973). **Political Order in Changing Socities**, New Haven: Yale University Press.
- Lipset, Martin. (1963). **Political Man: The Social Bases of Politities**, New York: Doubleday and Co.